

Ann Christin Lia

Fra: nini.jeppesen@3f.dk på vegne af hoering@3f.dk
Sendt: 14. december 2010 09:30
Til: Energistyrelsens officielle postkasse
Cc: Ann Christin Lia
Emne: Høringssvar: Forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

3F har modtaget ovennævnte høring og finder ingen anledning til bemærkninger.

Venlig hilsen

Jesper Lund-Larsen
Miljø- og arbejdsmiljøkonsulent

Kampmannsgade 4
DK 1790 København V

Tlf. +45 88 92 10 12
Fax: +45 88 92 10 16
Mobil: +45 21 45 74 32

e-mail: jll@3f.dk
Web: www.3f.dk

☑ Tænk på miljøet før du printer

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Ann Christin Lia [mailto:acl@ENS.DK]

Sendt: 25. november 2010 17:22

Til: Ann Christin Lia

Cc: Birgitta Jacobsen; Lene Dalsgaard; Søren Frederiksen; Jens-Birger Christophersen; Rolf Kallesøe; Steffen Bjørn Olsen; Camilla Brovang; Steffensen, Marianne Foldberg; Gurli Bonde; Hans Erik Christensen

Emne: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Vedhæftet fremsendes forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven) samt høringsbrev af 24. november 2010.

Bemærkninger til lovforslaget bedes sendt til ens@ens.dk<<mailto:ens@ens.dk>> med kopi til acl@ens.dk<<mailto:acl@ens.dk>> senest onsdag den 15. december 2010 kl. 12:00.

Please find attached draft Bill on amendment of the Act on the Use of the Danish Subsoil (the Subsoil Act) and letter dated 24th November 2010. Please note that the draft Bill is in Danish.

Please send your comments to the draft Bill to the Danish Energy Agency on ens@ens.dk<<mailto:ens@ens.dk>> with copy to acl@ens.dk<<mailto:acl@ens.dk>> no later than Wednesday 15th December 2010 at 12:00 hrs.

Med venlig hilsen / Yours sincerely,

Ann Christin Lia
Fuldmægtig
Energiindvinding
Direkte tlf.: 3392 6731
E-post: acl@ens.dk

Klima- og Energiministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44, 1256 København K
Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

ens@ens.dk
c.c.: acl@ens.dk

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98
FAX 33 36 97 50

DATO: 22-12-2010
SAGSNR.: 2010 - 5508
ID NR.: 39741

Høring - forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Ved e-mail af 25-11-2010 har Energistyrelsen anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte udkast.

Advokatrådet har følgende bemærkninger:

§ 16:

Henvisningen til ”aftaler” i stk. 3, er ikke umiddelbar forståelig, da stk. 1 og 2 ikke henviser til aftaler. For at lette forståelsen kunne det som indledning angives, at de respektive rettighedshavere skal forsøge at indgå aftale på rimelige vilkår.

§ 18b, stk. 3:

Henvisningen skal være til ”litra a”, ikke ”litra 1”

§ 18b, stk. 5:

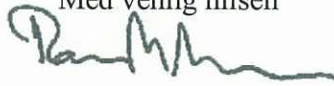
Bestemmelsen er meget vanskeligt forståelig.

§ 18c, stk. 2:

I bestemmelsen fremgår ”efter en tilladelse”, hvilket må skulle være ”for en tilladelse”. Det fremgår i øvrigt ikke, om det er særlige vilkår for forlængelse eller det er de generelle vilkår i tilladelsen, som skal være opfyldt.

§ 23d, stk. 5 og 6:
Bestemmelserne er meget vanskeligt forståelige.

Med venlig hilsen

Rasmus Møller Madsen

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

Mariager, den 14. December 2010

Afgivelse af høringssvar til lovforslag om ændring af undergrundsloven ved Akzo Nobel Salt A/S

1. Indledning

Energistyrelsen har den 25. november 2010 sendt forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven) i høring med frist den 15. december 2010.

Formålet med lovforslaget er at implementere Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF om geologisk lagring af kuldioxid (CCS-direktivet), som blev vedtaget som en del af klima- og energipakken i december 2008. Direktivet skal være implementeret i national lovgivning senest den 25. juni 2011.

Lovforslaget lægger bl.a. op til at der foretages justering af den bestemmelse, som regulerer godkendelser af planer for etablering af anlæg til indvinding af råstoffer. Endvidere foreslås en revision af undergrundslovens § 5, således at der kan ske en prioritering af undergrundens anvendelse, således at visse anvendelser efter en konkret vurdering kan nyde fortrin frem for andre.

2. Høringssvar

Akzo Nobel Salt A/S har en eksisterende tilladelse til udvinding af salt ved opskylning i to forskellige lokale geografiske områder i Jylland (Hvornum og Suldrup) indtil 2028. Denne tilladelse er eksistensgrundlaget for Akzo Nobel Salt A/S.

Reguleringen af den danske undergrund og særligt reguleringen af de områder i undergrunden, der allerede benyttes af eksisterende rettighedshavere, er således af stor betydning for virksomheden.

2.1 Lovforslagets § 5, stk. 5

Det fremgår af lovforslaget, at der i § 5 foreslås indsat følgende som stk. 5:

"Stk.5. Klima- og energiministeren kan afslå at behandle en ansøgning om tilladelse efter stk. 1, hvis efterforskning eller indvinding af det pågældende råstof ikke kan forventes at være forenelig med anden igangværende eller planlagt anvendelse af undergrunden eller med en hensigtsmæssigudnyttelse af undergrunden i øvrigt."

Det fremgår af forslagets almindelige bemærkninger, afsnit 4, at

"den foreslåede bestemmelse, der skal give adgang til at foretage en prioritering af undergrunden, berører som udgangspunkt ikke eksisterende eneretstilladelse"

og at

"[p]rioritering af undergrunden med henblik på lagring eller anden anvendelse forudsættes at være foretaget før eventuelle udbud herom iværksættes".

Det fremgår endvidere af bemærkningerne til nr. 4 i lovforslaget, at

"en meddelt tilladelse er imidlertid ikke til hinder for, at der inden for tilladelsens område kan tillades andre at foretage forundersøgelser af undergrunden med henblik på efterforskning og indvinding, at efterforske og indvinde andre råstoffer end de af den konkrete tilladelse omfattede at etablere og drive rørledningsanlæg til brug ved virksomhed omfattet af undergrundsloven, at anvende undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding samt at foretage videnskabelige undersøgelser.

I forbindelse med fremtidige udbud af arealer til efterforskning og indvinding af råstoffer vil der f.eks. i udbudsmaterialet kunne tages højde for, at visse arealer reserveres til bestemte aktiviteter."

Lovbemærkningerne lægger således op til, at der – i hvert fald i et vist omfang – skal foretages udbud i forbindelse med en tildeling af tilladelser til brug af Danmarks undergrund.

Det fremgår dog ikke klart af lovens bemærkninger, hvorvidt og i hvilket omfang der vil skulle foretages udbud af de særlige områder, der allerede omfattes af en eksisterende tilladelse.

Akzo Nobel Salt A/S's situation

Akzo Nobel Salt A/S har i alle de år, hvor saltindvinding er sket under eksisterende tilladelse og i forventning om opretholdelse af tilladelsen i det oprindeligt tildelte åremål, foretaget omfattende investeringer i udstyr, teknologi, bygninger og knowhow. Dette har sikret, at det i Danmark udvundne salt i dag er af højeste kvalitet, at udvindingsgraden af de geologiske strukturer er høj og at nyttiggørelsesgraden er over 99,99 %.

Den høje udvindingsgrad af salt har krævet en langsigtet udlægning af kaverer i salt-horstene, og med sigte på at sikre stabiliteten i de geologiske strukturer er de enkelte kaverer udlagt med respekt for nødvendige sikkerhedsafstande allerede ved idriftsættelsen af forventede 50-100 års driftsperiode. Det har således været, og det vil fortsætte med at være, en meget tidskrævende proces at opnå en effektiv saltudvinding.

Sikkerhedsrisici ved geologisk stabilitet

Akzo Nobel Salt A/S ser en betydelig fare for, at lovforslagets udvidede rammer for at tillade nye, sideordnede operatører i samme, og særligt i små, geologiske strukturer som

f.eks. salt-horste allerede under udnyttelse, kan korrumpere stabiliteten af den geologiske struktur ved ny udlægning af borer og kaverner. I dag tager Akzo Nobel Salt A/S ansvar for den samlede stabilitet i de tildelte salthorste, men vi er meget usikre på, hvordan dette ansvar kan forvaltes mellem sideordnede operatører. Under alle omstændigheder vil der være behov for, at ansvaret for at vurdere mulige stabilitetsmæssige risici i forbindelse med parallel anvendelse af undergrunden, ligger hos en uvildig tredjemand/myndighed og ikke afgøres parterne imellem (henset til den oplagte risiko for modstridende interesser). Det synes i den forbindelse oplagt, at Energistyrelsen vil skulle udpege en sådan uvildig opmand.

Sideordnede operatører kan, både vidende og uforvarende, tage skridt (nye borer og kaverner) der forhindrer øvrige operatørers planlagte drift (planlagt levetid af eksisterende borer og kaverner) af hensyn til sikkerheden for geologisk stabilitet. Dermed kan ikke alene den geologiske stabilitet lide ubodelig skade, men også den enkelte operatør kan lide uoprettelig økonomisk tab.

Sikkerhedsrisici ved overfladeaktiviteter

Videre bemærkes, at der kan være meget betydelige sikkerhedsmæssige risici, hvis flere parallelle og uafhængige overfladeaktiviteter geografisk er lokaliseret tæt på hinanden, hvilket kan være tilfældet, hvis tredjemand skal foretage en parallel anvendelse af samme underjordiske område som Akzo Nobel Salt A/S (fx lagringsaktivitet kombineret med udvinding af salt). Det skal igen understreges, at en salthorst i modsætning til eksempelvis et oliefelt har en meget begrænset udstrækning, og at en samtidig udnyttelse ved to forskellige operatører med udstyr placeret meget tæt på hinanden kan blokere een eller begge operatørers aktiviteter af sikkerhedsmæssige hensyn (kompressorstation for naturgas, kontaminering af salt til medicinsk formål).

Bæredygtig råstofindvinding

Det er vigtigt at understrege, at en prioritering af undergrunden, hvorved der tillades en parallel (sideordnet) anvendelse af undergrunden (salthorstene), også vil kunne reducere saltindvindingspotentialet markant, idet den særlige geologiske struktur ikke udnyttes optimalt. Hvis en tredjemand ønsker at anvende en eksisterende salthorst til andre formål end saltindvinding, fx til lagring, vil denne tredjemand skulle fjerne det resterende salt i salthorsten på meget kort tid, og ofte i en geometri der ikke muliggør senere saltindvinding.

Den eksisterende saltudvindingsmetode som Akzo Nobel Salt A/S benytter sikrer en væsentligt bedre udnyttelse af råstoffet, dvs. udnyttelsesgraden er meget høj. Derudover sikrer den eksisterende metode en højere kvalitet af saltet, hvilket er afgørende bl.a. i forhold til det videre kemiske og medicinske brug af saltet. Endvidere indebærer Akzo Nobel Salt A/S' udvindingsmetoder, at der ikke udledes saltmættet vand ("brine") til recipient (her Mariager Fjord), hvilket ville have negative miljømæssige konsekvenser.

En meget hurtig saltudskylning i fx Hvornum salthorsten vil potentielt belaste vandmiljøet i Mariager Fjord (på grund af udledning af brine til recipient) samt medføre et betydeligt spild af råstoffer (en lavere nyttiggørelsesgrad), hvilket ikke tjener brede samfundsmæssige interesser.

Effekt på eksisterende tilladelser

Som det fremgår ovenfor, vil en række sikkerhedsaspekter af både geologisk og geografisk art kunne påvirke mulighederne for videre drift under allerede tildelt indvindingstilladelse, når/hvis andre aktiviteter ved sideordnede aktører tillades. Akzo Nobel Salt A/S ser ikke, at der er taget hensyn til at en bæredygtig drifts- og investeringsøkonomi for eksisterende

operatør med ganske kort varsel kan falde bort grundet sideordnet operatør's aktiviteter under en nytildelt tilladelse. Dette vil være ødelæggende for Akzo Nobel Salt A/S's økonomi, og eksistensgrundlaget for firmaet vil falde bort.

Forslag til præciseringer

På baggrund af ovenstående opfordres Energistyrelsen til at præcisere, hvad der gælder for de områder, der allerede er tildelt en eksisterende rettighedshaver (både for så vidt angår igangsatte aktiviteter såvel som planlagte aktiviteter), herunder om det i alle tilfælde er hensigtsmæssigt at tildele tilladelse efter et udbud om andre aktiviteter i samme område.

Endvidere opfordres Energistyrelsen til at præcisere, at den fremtidige anvendelse og prioritering af den danske undergrund foruden en effektiv råstofanvendelse også skal tage hensyn til og administreres efter en række andre hensyn, herunder sikkerhed for geologisk stabilitet, sikkerhed for overfladeaktiviteter og hensyn til miljø.

2.2 Lovforslagets § 23, stk. 5

Det fremgår af lovforslaget, at der i § 23 forslås indsat følgende som stk. 5:

"Stk. 5. Tilladelser efter stk.1 kan kun til meddeles en ansøger, der skønnes at være finansielt solid og pålidelig og teknisk kompetent til at drive og kontrollere lokaliteten, og såfremt faglig og tekniskoplæring og uddannelse af operatøren og hele personalet er sikret."

Begrebet "Operatør" er nærmere defineret i det bagvedliggende CCS-direktiv (2009/31/EF), hvorved forstås en "fysisk eller juridisk, privatretlig eller offentligretlig person, der driver eller kontrollerer lagringslokaliteten, eller som efter national lovgivning har fået overdraget afgørende økonomiske beføjelser med hensyn til den tekniske drift heraf".

Bestemmelsen i § 23, stk. 5 er ny i forhold til den eksisterende undergrundsslov, der alene fore-skriver, at "efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde".

Det fremgår ikke i lovforslaget, hvorvidt ansøger må benytte sig af en underleverandør (som "operatør") og kunne henvise til dennes tekniske og faglige ekspertise. Det fremgår heller ikke af lovforslaget, om denne tekniske og faglige ekspertise skal besiddes allerede på ansøgnings-tidspunktet, eller om det vil være nok at besidde denne på et senere tidspunkt, fx tidspunktet for opstart af projektet.

Forslag til præciseringer

I lyset af ovenstående skal vi opfordre til, at det i lovbemærkningerne præciseres,

- (a) hvorvidt en ansøger kan benytte en underleverandør som operatør og henvise til dennes tekniske og faglige ekspertise;
- (b) hvorvidt den fornødne tekniske og faglige ekspertise skal besiddes allerede på ansøgnings-tidspunktet

Yderligere information

Vi uddyber naturligvis gerne dette høringssvar, hvis der er behov for dette. Vi vil tillade at foreslå et møde primo januar 2011 hvor Akzo Nobel Salt A/S kan fremlægge sine erfaringer med råstofindvinding i den særlige geologiske struktur som salt-horste udgør.

Med venlig hilsen

Adm. Direktør Johan G. Visser

Akzo Nobel Salt A/S
email: johan.visser@akzonobel.com

Danish Energy Agency
Amaliegade 44
1256 Copenhagen K
Denmark

Oslo 14.12.10.

**Consultation on draft Bill on amendment of the Act on Use of the Danish Subsoil
(the Subsoil Act)**

Reference is made to letter from the Danish Energy Agency dated 25th November 2010.

Bayerngas Norge AS is pleased to see that the legal framework regarding Danish Subsoil through the proposed amendment is brought more in line with the legal framework in the UK and Norway.

Bayerngas Norge AS supports the amendment. For clarity we would however recommend that item , 8 §16, stk 1, reads as follows:

»§ 16. Klima- og energiministeren kan give påbud om, at anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov kan bruges af andre rettighedshavere, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det. Det forudsættes, at de nuværende *brugere og brugere, som har indgået bindende aftale med ejeren af et anlæg om brug af dette, ikke hindres i brug eller at brugen vanskeliggøres urimeligt herved.*

The amendment (in italics above) is primarily copied from “Bemærkninger til lovforslaget” and is not intended to change the content of the Bill.

Bayerngas Norge AS would appreciate further information on the progress on the Bill and the forthcoming appurtenant regulations thereto.

Yours faithfully
For Bayerngas Norge AS

Erik Eriksen

Bayerngas Norge AS
Lilleakerveien 8
N- 0283 Oslo

Bayerngas Norge AS
P.O. Box 73
N-0216 Oslo

Phone: 22 52 99 00
Fax: 22 52 99 01
Web: www.bayerngas.no

Registration No.
NO 989 490 168

Ann Christin Lia

Fra: Jeanette Jensen [jj@co-industri.dk] på vegne af CO [CO@co-industri.dk]
Sendt: 8. december 2010 16:03
Til: Energistyrelsens officielle postkasse; Ann Christin Lia
Emne: SV: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

CO-industri kan tilslutte sig ændringerne i undergrundsloven.

Med venlig hilsen

f./Arne Sørensen
Organisationssekretær

Jeanette Jensen
CO-industri
Vester Søgade 12, 2.
1790 København V

3363 8047
jj@co-industri.dk

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Ann Christin Lia [mailto:acl@ENS.DK]
Sendt: 25. november 2010 17:22
Til: Ann Christin Lia
Cc: Birgitta Jacobsen; Lene Dalsgaard; Søren Frederiksen; Jens-Birger Christophersen; Rolf Kallesøe; Steffen Bjørn Olsen; Camilla Brovang; Steffensen, Marianne Foldberg; Gurli Bonde; Hans Erik Christensen
Emne: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Vedhæftet fremsendes forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven) samt høringsbrev af 24. november 2010.

Bemærkninger til lovforslaget bedes sendt til ens@ens.dk med kopi til acl@ens.dk senest onsdag den 15. december 2010 kl. 12:00.

Please find attached draft Bill on amendment of the Act on the Use of the Danish Subsoil (the Subsoil Act) and letter dated 24th November 2010. Please note that the draft Bill is in Danish.

Please send your comments to the draft Bill to the Danish Energy Agency on ens@ens.dk with copy to acl@ens.dk no later than Wednesday 15th December 2010 at 12:00 hrs.

Med venlig hilsen / Yours sincerely,

Ann Christin Lia
Fuldmægtig
Energiindvinding
Direkte tlf.: 3392 6731

E-post: acl@ens.dk

Klima- og Energiministeriet

Energistyrelsen

Amaliegade 44, 1256 København K

Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Ann Christin Lia

Fra: Jesper Høy [jh@danak.dk]
Sendt: 13. december 2010 14:49
Til: Energistyrelsens officielle postkasse; Ann Christin Lia
Emne: SV: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Den Danske Akkrediterings- og Metrologifond, DANAK har modtaget nedenstående høring ved mail af 25. november 2010. DANAK har ikke nogen bemærkninger til høringen.

Med venlig hilsen

Jesper Høy

Direktør

DANAK

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Danak Postkasse
Sendt: 25. november 2010 19:12
Til: Jesper Høy
Emne: VS: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Mvh

K-U

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Ann Christin Lia [mailto:acl@ENS.DK]
Sendt: 25. november 2010 17:22
Til: Ann Christin Lia
Cc: Birgitta Jacobsen; Lene Dalsgaard; Søren Frederiksen; Jens-Birger Christophersen; Rolf Kallesøe; Steffen Bjørn Olsen; Camilla Brovang; Steffensen, Marianne Foldberg; Gurli Bonde; Hans Erik Christensen
Emne: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Vedhæftet fremsendes forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven) samt høringsbrev af 24. november 2010.

Bemærkninger til lovforslaget bedes sendt til ens@ens.dk med kopi til acl@ens.dk senest onsdag den 15. december 2010 kl. 12:00.

Please find attached draft Bill on amendment of the Act on the Use of the Danish Subsoil (the Subsoil Act) and letter dated 24th November 2010. Please note that the draft Bill is in Danish.

Please send your comments to the draft Bill to the Danish Energy Agency on ens@ens.dk with copy to acl@ens.dk no later than Wednesday 15th December 2010 at 12:00 hrs.

Med venlig hilsen / Yours sincerely,

Ann Christin Lia
Fuldmægtig
Energiindvinding
Direkte tlf.: 3392 6731
E-post: acl@ens.dk

Klima- og Energiministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44, 1256 København K
Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Ann Christin Lia

Fra: Pia Flindt [PTF@da.dk] på vegne af Dansk Arbejdsgiverforening [DA@da.dk]
Sendt: 26. november 2010 09:29
Til: Ann Christin Lia
Emne: SV: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Under henvisning til det til DA fremsendte høringsbrev af 25. november 2010 vedrørende ovennævnte skal vi oplyse, at sagen falder uden for DA's virkefelt, og at vi under henvisning hertil ikke ønsker at afgive bemærkninger.

Med venlig hilsen

Pia T. Flindt
Chefsekretær

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Ann Christin Lia [mailto:acl@ENS.DK]

Sendt: 25. november 2010 17:22

Til: Ann Christin Lia

Cc: Birgitta Jacobsen; Lene Dalsgaard; Søren Frederiksen; Jens-Birger Christophersen; Rolf Kallesøe; Steffen Bjørn Olsen; Camilla Brovang; Steffensen, Marianne Foldberg; Gurli Bonde; Hans Erik Christensen

Emne: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Vedhæftet fremsendes forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven) samt høringsbrev af 24. november 2010.

Bemærkninger til lovforslaget bedes sendt til ens@ens.dk med kopi til acl@ens.dk senest onsdag den 15. december 2010 kl. 12:00.

Please find attached draft Bill on amendment of the Act on the Use of the Danish Subsoil (the Subsoil Act) and letter dated 24th November 2010. Please note that the draft Bill is in Danish.

Please send your comments to the draft Bill to the Danish Energy Agency on ens@ens.dk with copy to acl@ens.dk no later than Wednesday 15th December 2010 at 12:00 hrs.

Med venlig hilsen / Yours sincerely,

Ann Christin Lia
Fuldmægtig
Energiindvinding
Direkte tlf.: 3392 6731
E-post: acl@ens.dk

Klima- og Energiministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44, 1256 København K
Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Energistyrelsen
Ann Christin Lia
Amaliegade 44, 1256 København K

E-mail: ens@ens.dk; acl@ens.dk

Rosenørns Allé 9
DK 1970 Frederiksberg C
Tlf: 35 300 400
Fax: 35 300 401
e-mail: de@danskenergi.dk
www.danskenergi.dk

Dok. ansvarlig: JKO
Sekretær: ILA
Sagsnr: 07/399
Doknr: 14

15-12-2010

Svar på udkast til lov om Danmarks undergrund

Tak for muligheden for at kunne kommentere Energistyrelsens udkast til lov om anvendelse af Danmarks undergrund.

Dansk Energis hørings svar udtrykker fælles holdning med såvel DONG Energy som Vattenfall.

Dansk Energi hilser Energistyrelsens lovforslag velkomment (implementering af EU Rådets og Parlamentets direktiv om lagring af CO₂ i undergrunden). Implementeringen af direktivet vil få stor betydning i indsatsen for at reducere CO₂-udledningen til atmosfæren. Det er derfor glædeligt, at det danske lovforslag fastlægger den første egentligt langsigtede ramme for lagring af CO₂.

Generelt er det vores holdning, at ministeren bør fremlægge alle relevante retningslinjer og bestemmelser før et område udbydes og før aftaler indgås om lagringstilladelser.

Geotermi og geologisk lagring

I § 1 nr. 4 (§ 5, stk. 5) lægges der op til en prioritering af undergrundens anvendelse, således at visse anvendelser kan nyde fortrin frem for andre. Det fremgår dog ikke nøjere, hvordan prioritering kunne finde sted. Tænkes på prioritering efter samfundsøkonomi eller blot at geotermisk varmeindvinding altid skal prioriteres frem for geologisk lagring af CO₂? Under alle omstændigheder bør prioritering alene ske ud fra faglige og saglige kriterier og ikke ud fra ideologiske eller kortsigtede politiske kriterier. Det vil således være meget begrænsende for udviklingen af CCS i Danmark, hvis geotermisk udnyttelse af et område a priori prioriteres højere end lagring af CO₂.

Det skal i den sammenhæng bemærkes, at lagring af CO₂ kræver en geologisk lukket struktur, hvorimod geotermisk varmeudnyttelse alene forudsætter tilstedeværelse af et godt reservoir, men ingen lukket struktur. Geotermisk varmeudnyttelse kan således foretages på langt det meste af det danske territorium, hvor der er kendte, gode reservoirforhold, hvorimod områder med geologiske lukninger og gode reservoirforhold bør forbeholdes CO₂ lagring - eller naturgaslagring i det omfang, at der er behov for flere gaslagre i landet.

CO2. Vi vil i stedet foreslå, at Energistyrelsen vurderer andre modeller, der kan sikre tilstrækkelige midler til monitoring og eventuel udbedring af udsivning fra lageret. Et eksempel kan være at industrien pålægges indbetaling til et fælles fond, administreret af ministeriet. Midler til en sådan fond kan for eksempel indkræves som en afgift per enhed injiceret CO2, eller som en afgift på CO2 udledt til atmosfære.

Kommentarer til enkelte paragraffer

I § 18 b., stk. 1 bør der tilføjes under "a) ansøgernes sagkundskab, økonomiske baggrund og mulighed for selv at udnytte en indvinding." En ansøger, der allerede på ansøgningstidspunktet har etableret et samarbejde med potentielle aftagere af energi, f.eks. et varmeselskab, vil kunne sikre, at indvindingen kan etableres hurtigere og med lavere samfundsøkonomiske omkostninger, end hvis der først skal etableres aftaler om salg af en potentiel produktion efterfølgende.

I § 18 c. Stk. 3 bør "påkrævet" udskiftes med "hensigtsmæssigt". Bestemmelsen bør bl.a. kunne anvendes, hvis de etablerede anlæg endnu ikke har produceret de fundne reserver, eller alternativt, at produktionen p.g.a. afsætningsforholdene har været mindre end forudsat ved tildelingen.

I § 23 i, stk. 4. giver Klima- og energiministeren mulighed for selv at træffe nødvendige udbedrende foranstaltninger og indkræve de nødvendige omkostninger i tilfælde at rettighedshaveren ikke gør det. "Inden rimelig tid" bør indføres i dette punkt. Herefter bliver " Stk. 4. Træffer rettighedshaveren ikke de nødvendige udbedrende foranstaltninger inden rimelig tid, kan Klima- og energiministeren selv træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger og inddrive omkostningerne forbundet hermed hos rettighedshaveren."

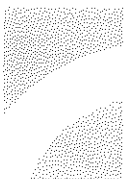
I § 23 c angives forskellige måder til at give licenser på. Imidlertid fremgår det ikke, hvilken status eksisterende ansøgninger for CO2 lagring og geotermi har. Vi vil derfor opfordre Energistyrelsen til at også at medtage situationen for eksisterende ansøgninger i denne paragraf.

I § 23 d, stk. 2 angiver forslaget at størrelsen på beløb for udstedelse af licens skal indgå som udvælgelseskriterium. Det mener vi ikke er rimeligt. Hvis Energistyrelsen fastholder stk. 2 bør betaling fastlægges før udbydelse af området.

§ 23 f: I denne paragraf defineres CO2 entydigt som en strøm af stoffer fra en CO2-opsamlingsproces. Affald defineres som stoffer defineret i affaldsbekendtgørelsen mv. CO2 er derfor ikke at betragte som affald. Dette er i overensstemmelse med, at CO2 er undtaget fra EU's Affaldsdirektiv. I bemærkningerne til lovforslaget, punkt '2. Implementering af CCS-direktivet', første afsnit står: 'Det skal i den forbindelse bemærkes at, at det er op til hver enkelt medlemsstat at beslutte, om man vil tillade lagring af CO2 på dets område. Danmark har således ikke tidligere tilladt deponering af affald i Danmarks undergrund i henhold til Undergrundsloven.' Denne formulering efterlader det fejlagtige indtryk at CO2 kan betragtes som affald.

Vi vil opfordre til at ændre formuleringen til det mere retvisende: "Tilladelse til at lagre CO2 kan gives efter den nuværende Undergrundslov § 23, og CO2 kan ikke defineres som affald".

I § 23 j, stk. 4 fastlægger ministeren betingelser for lukning. Denne paragraf bør udvides, så der til betingelserne knyttes, at der samtidig sker overførsel af rettigheder.

I § 23 l, stk. 1, pkt. 2. indgår at ministeren kan tilbagekalde tilladelse pga. videnskabelige resultater og teknologiske fremskridt. Det er vores opfattelse at denne formulering er alt for upræcis og dermed introducerer en forøget usikkerhed for rettighedshaveren. Vi mener, at tilbagekaldelse kun bør finde sted på grundlag af oplysninger eller hændelser som direkte kan relateres til lagringsstedet eller den indgåede aftale. Paragraffen bør endvidere tilføjes en bestemmelse om erstatning til rettighedshaver i tilfælde af tilbagekaldelse.

I § 23 n, stk. 1, pkt. 2. er angivet en uforståelig formulering "ikke mindre end 20 år efter tidspunktet for lukningen ...". Det bør vel være maksimalt 20 år. Kobles det til § 23 q synes dette at betyde mindst 50 års overvågning! Det virker urimeligt. Vi vil anbefale en samlet monitoringsperiode på 30 år.

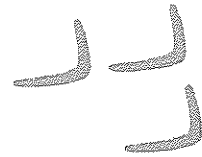
I § 23 r bør der tilføjes væsentlige fejl, herunder

I § 23 s. anføres, at "Potentielle brugere har ret til at benytte CO2-transportnet og CO2-lagringslokaliteter mod betaling" . Denne paragraf bør præcisere, at brugere der opnår adgang til at benytte eksisterende infrastruktur også kan pålægges samme pligter og skulle stille samme økonomiske garantier, som ejeren af infrastrukturen.

Med venlig hilsen
Dansk Energi

Jesper Koch

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

Sendt til: ens@ens.dk
Med kopi til: acl@ens.dk

7. december 2010

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

CVR-nr. 11-88-37-29

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

E-post
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

J.nr. 2010-112-0370
Sagsbehandler
Christine Landsgaard
Direkte 3319 3257

Vedrørende høring over forslag til lov om anvendelse af Danmarks undergrund

Ved e-post af 25. november 2010 har Energistyrelsen anmodet Datatilsynet om bemærkninger til ovenstående udkast.

Det fremsendte udkast giver ikke Datatilsynet anledning til bemærkninger.

Kopi af dette brev er sendt til orientering til Justitsministeriets Lovafdeling.

Med venlig hilsen

Christine Landsgaard

Ann Christin Lia

Fra: Iben Hvilsted-Olsen (KFST) [IHO@kfst.dk]
Sendt: 16. december 2010 12:56
Til: Ann Christin Lia
Cc: Jeppe Danø (KFST)
Emne: Energitilsynets sekretariat - svar på høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)
Vedhæftede filer: Høringsliste l.pdf; Forslag til ændring af undergrundsloven_ekstern høring_241110.pdf; Høringsbrev 25112010.pdf

Kære Ann Christin Lia

Energitilsynets sekretariat har ingen bemærkninger til høringsudkastet "forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)".

Med venlig hilsen

Iben Hvilsted-Olsen
Fuldmægtig
Sekretariatet for Energitilsynet
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf +45 7226 8070
Fax +45 3318 1427
Dir. tlf. +45 7226 8164
e-mail: iho@kfst.dk

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Ann Christin Lia [mailto:acl@ENS.DK]

Sendt: 25. november 2010 17:22

Til: Ann Christin Lia

Cc: Birgitta Jacobsen; Lene Dalsgaard; Søren Frederiksen; Jens-Birger Christophersen; Rolf Kallesøe; Steffen Bjørn Olsen; Camilla Brovang; Steffensen, Marianne Foldberg; Gurli Bonde; Hans Erik Christensen

Vedhæftet fremsendes forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven) samt høringsbrev af 24. november 2010.

Bemærkninger til lovforslaget bedes sendt til ens@ens.dk med kopi til acl@ens.dk senest onsdag den 15. december 2010 kl. 12:00.

Please find attached draft Bill on amendment of the Act on the Use of the Danish Subsoil (the Subsoil Act) and letter dated 24th November 2010. Please note that the draft Bill is in Danish.

Please send your comments to the draft Bill to the Danish Energy Agency on ens@ens.dk with copy to acl@ens.dk no later than Wednesday 15th December 2010 at 12:00 hrs.

Med venlig hilsen / Yours sincerely,

Ann Christin Lia
Fuldmægtig
Energiindvinding
Direkte tlf.: 3392 6731
E-post: acl@ens.dk

Klima- og Energiministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44, 1256 København K
Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Klima- og Energiministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

Att.: Fuldmægtig Ann Christin Lia

Pr. e-mail: ens@ens.dk, acl@ens.dk

13. december 2010

Høring af udkast til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Tak for muligheden for at kommentere lovforslaget.

Vi har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Michael Rugaard
foreningsdirektør

Foreningen af Statsautoriserede Revisorer

Kronprinsessegade 8, 1306 København K. Telefon 33 93 91 91
Telefax nr. 33 11 09 13 e-mail: fsr@fsr.dk Internet: www.fsr.dk

Energistyrelsen
Att.: Ann Christin Lia
Amaliegade 44
1256 København K

E-mail: ens@ens.dk
c.c. acl@ens.dk

29. november 2010

Høring af udkast til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven). FSR H183-10.

Foreningen af Statsautoriserede Revisorer har med Energistyrelsens e-mail af 25. november 2010 modtaget ovennævnte med anmodning om foreningens bemærkninger.

FSR's sekretariat har gennemgået høringsmaterielt med henblik på kommentering af revisions- og regnskabsmæssige samt øvrige relevante problemstillinger.

FSR har for nærværende ingen bemærkninger til det fremsendte høringsmateriale.

---oo0oo---

Vi står meget gerne til rådighed, såfremt I har spørgsmål til ovenstående.

Med venlig hilsen

Sara Sayk
Fagkonsulent
Faglig Interessevaretagelse, FSR

Klima- og Energiministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44,
1256 København K

14. december 2010

Høringssvar til Energistyrelsen vedrørende forslag til ændringer af undergrundsloven

Foreningen "Nej til CO₂-lagring" har følgende bemærkninger at gøre til forslag til ændring af loven:

Ad. § 23 i – Foreningen finder formuleringerne vedrørende planer for "udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning" af CO₂ meget vage. Der bør foreligge en decideret beredskabsplan i tilfælde af en pludselig og uforudset massiv udsivning.

- Foreningen efterlyser også en klar tilkendegivelse af erstatningsansvar og kompensation i tilfælde af skader opstået på bygninger, boliger og miljø i forbindelse med forundersøgelser.

Ad. § 23 e – "Og der ikke er væsentlig risiko for miljø og sundhed" kan udlægges som om, man accepterer "en vis" risiko for medborgernes sundhed

Ad. § 23 e stk. 4 – Ved fastlæggelse af "kriterier til karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks og det omgivende område" bør det nævnes, at områdets seismiske historik skal indgå som fast kriterium.

Foreningen " Nej til CO₂-lagring" har endvidere følgende bemærkninger at gøre:

1. CO₂ lagring forøger ifølge tidligere miljøminister Connie Hedegaard afbrænding af fossile brændstoffer med mindst 33 %; andre kilder sætter %-satsen langt højere: European Fuel Cell Forum [EFCF], Schweiz, mener 50%.

2. Carbon capture and storage teknologi (CCS) medfører derved øget behov for fossile brændstoffer og forøger derved afhængigheden af den CO₂ skabende faktor, vi alle ønsker at reducere.
3. De seismiske faktorer er en kilde til stor utryghed i lokalbefolkningerne.
4. Flere og flere eksperter er nu begyndt at sætte spørgsmålstegn ved sikkerheden ved CCS. Man ved nu, at CO₂'en ikke bliver på stedet, hvor den er blevet injiceret. Der er stor risiko for lækager fra de underjordiske hulrum, man påtænker at bruge som lagerplads for CO₂, som det bl.a. påpeges af Gary Shaffer, professor ved Niels Bohr Institutet og leder af Center for Jordens klima og Biogeokemiske Kredsløb.[www.landbrugsavisen.dk (28. juni)]
5. Og endvidere af Peter Haugan, professor ved Geofysisk Institutt ved Universitetet i Bergen og medforfatter til en specialrapport fra FN's klimapanel, IPCC, om netop CO₂-fangst og -lagring [<http://ing.dk/artikel/99086>]. Her bør §23 I, stk 2 måske tages i anvendelse?
6. Der er 5% ikke-definerede affaldsstoffer i CO₂'en. Hvad sker der med dem?
7. Teknologien er stadig uafprøvet, og man kan komme langt med nedbringelse af CO₂ ved at udvikle geotermisk energi og vedvarende energikilder som sol, varme, jord, biomasse og havvindmøller mv. ved omlægning af afgifter og tilføring af EU-bevillinger. Endvidere isolering af boliger, info-fremstød etc.
8. CCS er dyr i forhold til grøn energi, som ydermere er populær [og ikke ængstelse-skabende] ude i befolkningen.
9. CO₂ bør ikke injiceres ned under beboede områder, men bør henvises til de tomme gas- og oliefelter i Nordsøen, hvor risikoen for personskader er minimale.
10. Opbevaring af atomaffald volder store kvaler over hele verden. Hvorfor skabe endnu et sådant problem for kommende generationer?
11. Flere forskere er af den opfattelse, at CCS skaber et umætteligt og uopfyldeligt behov for oplagringssteder i undergrunden, e.g. EFCF www.efcf.com og "A Bad Bet on Carbon", New York Times 12. maj 2010, Robert Bryce, der opstiller et scenario, hvor man i USA eksempelvis beslutter at oplagre halvdelen af CO₂ udslippet. Man vil da være "nødsaget til finde underjordiske områder, der ville være i stand til at opsluge en volumen svarende til indholdet af 41 oliesupertankskibe hver eneste dag 365 dage om året." Vedsted strukturen, der bliver verdens største underjordiske CO₂ lager, vil i et sådant lys forslå som en dråbe i en tom spand blot for Danmarks eget vedkommende.

12. En nyere undersøgelse på Duke University, USA, slår til lyd for nødvendigheden af at forstå de miljømæssige langtids-risici, inden man kaster sig ud i CCS i større målestok. Deres undersøgelser har påvist, at selv om størstedelen af den injicerede CO₂ skulle blive på det anviste sted, så vil det være umuligt at forsegle lagringen og forhindre udsivning og deraf følgende kulsyre-dannelse i de vandførende lag og dermed grundvand og drikkevandsressourcer, endnu inden udsivningen bliver opdaget! Påvirkningen af pH-værdien kan frigøre skadelige metaller som arsenik og uran til drikkevandet. ["Potential Impacts of Leakage from Deep CO₂ Geosequestration on Overlying Freshwater Aquifers" <http://pubs.acs.org/doi/abs/10.1021/es102235w>]
13. I lyset af CO₂ katastrofen den 26.08.86 ved Lake Nyos i Cameroun, hvor 1746 mennesker omkom, og 3500 stykker kvæg blev kvalt af iltmangel pga. af et mindre jordskælv eller vulkanudbrud, der udløste pludselig frigivelse af store mængder CO₂, der hidtil var bundet i søens bundvand [*Illustreret Videnskab* nr. 11/2008 i artiklen "Nu går gassen af giftsøen"] er det værd at bemærke, at de nordlige egne af Danmark jævnlige udsættes for jordskælv; eksempelvis skælv på 4,7 Richter den 19. februar i år. Langt større jordskælv er dokumenteret eksempelvis tilbage i 1745, 1755 og 1759 i Nordjylland. Disse fik vandet til at forsvinde fra åer og vandløb i en årrække fra Jammerbugt- området omkring Vedsted og Aabybro. Kan vandet komme ned, kan CO₂'en vel komme op? [*Ryå og Store Vildmose, Vandmøller og jordskælv* (pp. 35-36) Bent Andersen, Jysk Lokalhistorisk Forlag].
14. Foreningen noterer sig *Bemærkninger til lovforslaget, pkt. 2 Implementering af CCS-direktivet*, der påpeger, "at det er op til hver enkelt medlemsstat at beslutte, om man vil tillade lagring af CO₂ på dets område. Danmark har således ikke tidligere tilladt deponering af affald i Danmarks undergrund i henhold til undergrundsloven" Det er foreningens opfattelse, at CCS gennem det seneste par år har vist sig at være behæftet med så mange usikkerhedsmomenter og faresignaler, at vi i lyset af dette og ovenstående punkter opfordrer til en genovervejelse af, om Danmark overhovedet skal åbne for CCS i vores lille land - eller i stedet satse på den mere overskuelige og mindre risikobehæftede alternative energi.

På vegne af Nej til CO₂-lagring

Asger Møller Madsen
Thyvej 23
9460 Brovst
Email: amm@post6.tele.dk

Energistyrelsen

Forsyningsvirksomhederne - Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund

I forbindelse med forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund udsendt af Energistyrelsen den 25. november 2010, har vi følgende bemærkninger:

Muligheder for CCS

Lovforslaget omfatter en lang række ændringer relateret til bl.a. geotermittilladelser, indvinding af råstoffer samt muligheden for CCS, hvor bestemmelserne vedr. sidstnævnte i store træk "blot" implementerer bestemmelserne i CCS-direktivet fra EU/2009.

Beslutningen om i det hele taget at tillade lagring af CO₂ - og i øvrigt også andre affaldsprodukter (jf. § 23c) - hviler alene på Regeringen. CCS direktivet indebærer ikke et krav om, at det skal være muligt. Det er op til det enkelte medlemsland at beslutte. Beslutningen om at tillade især CO₂-lagring indeholder samtidigt et tilvalg af afbrænding af fossile brændsler i mange år i fremtiden. Nuværende teknologier til separering og lagring af CO₂ må karakteriseres som udviklingsprojekter, og beslutning om en egentlig kommerciel anvendelse af teknologien vil baseres på en forventning om mangeårige afskrivninger. Dermed kan CCS teknologien give anledning til et ønske om at fastholde anvendelse af fossile brændsler (primært kul) i mange år i fremtiden. Beslutningen om at tillade lagring af CO₂ i undergrunden bør ske som et led i energipolitikken, snarere end som et led i prioritering af anvendelsen af undergrunden.

Omfattende analyser udført på det danske energisystem omkring mulighederne for at udfase de fossile brændsler viser, at det kan lade sig gøre at udfase alle fossile brændsler uden nævneværdige meromkostninger inden 2050 for det samlede energisystem inkl. transport. For energi (el og varmesektoren) alene vil det kunne ske tidligere på en omkostningseffektiv facon. De skitserede muligheder er baseret på effektiviseringer af energisystemet og anvendelse af VE-kilder. CCS indgår ikke som et led i undersøgelserne. Samme resultater fremføres af Regeringens egen Klimakommission, der ikke anser CSS som en del af løsningen på omstillingen af energisystemet i fremtiden.

Den 14. december 2010

Jnr 10.10.02 P22
Sagsid 000204098

Ref TKG
tkg@kl.dk
Dir 3370 33703408

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

Tlf 3370 3370
Fax 3370 3371

www.kl.dk

1/3

Ud over at CCS i lovforslaget anses som en del af løsningen i det danske energisystem i fremtiden, bør det endvidere fremhæves, at eventuelle CCS-anlæg i Danmark vil indebære en ikke-uvæsentlig økonomisk og miljømæssig risiko for Danmark. Dels vil der altid være risiko for udslip af CO₂ fra lagrene, og dels vil Danmark på langt sigt stå med ansvaret for lagrene og dermed også eventuelle udgifter forbundet med monitoring og sikring af lagrene.

I lovforslaget fremføres under "Vurdering af lovforslagets miljømæssige konsekvenser", at muligheden for CCS vil være positivt for miljøet, da den samlede udledningen af skadelige drivhusgasser til atmosfæren kan reduceres. Det er en sandhed med visse modifikationer, hvorfor den bør nedtones. CCS er en dyr måde at reducere udledningen af CO₂ og vil endvidere fastholde anvendelse af fossile brændsler på de store centrale kraftvarmeværker. Teknologien kan dermed være medvirkende til, at der ikke implementeres andre mere omkostningseffektive CO₂-reducerende tiltag. Samtidigt kan CCS give anledning til andre negative effekter på miljø og natur, hvis man kigger udover selve CO₂-aspektet.

På baggrund af ovenstående betragtninger bør CCS' rolle tages op i de kommende drøftelser/forhandlinger om en ny energipolitisk aftale.

Nye regler for geotermitilladelser

Vi anser det for meget positivt, at der skabes mere åbenhed omkring og offentlig indsigt i processen omkring tilladelser til indvinding af geotermi i Danmark.

Det vurderes dog at kunne give anledning til problemer, såfremt indvindingstilladelser kun gives én gang årligt, da det kan forekomme uhensigtsmæssigt, hvis et givent forsyningselskab kan blive forsinket op til et år pga. administrative forskrifter. Det er naturligvis positivt, at ministeren kan udstede tilladelser løbende mellem udbuddene, men muligheden for en bedre retsstilling for ansøgerne end blot "en mulighed" bør sikres gennem loven.

Endeligt forslås muligheden for at ministeren kan indføre et auktionssystem i tilfælde, hvor f.eks. interessen for geotermitilladelser i et område overstiger behovet. Anvendelse af geotermisk energi er i dag behæftet med en stor usikkerhed for værkerne ikke mindst i kraft af usikkerheden omkring undergrundens beskaffenhed og sammensætning. Lovforslaget kan således resultere i, at selskaberne skal betale ikke-uvæsentlige penge til staten for opnåelsen af tilladelsen i det hele taget - et beløb som vel at mærke ikke kendes på forhånd.

Anvendelsen af varmen fra undergrunden anses som én af de reneste energikilder i Danmark og et nødvendigt element i at sikre en omkostningseffektiv omstilling af energiforsyningen til et VE-system i fremtiden. Et auktionssystem fremstår mere som et fiskalt element - et forsøg på at kompensere for et reduceret statsligt afgiftsprodukt, end noget som helst andet. Ét af kendetegnene ved et civiliseret demokratisk samfund er netop åben åbenhed og gennemsigtighed i prissætningen - ikke mindst i ydelser fra statslig side - § 18b, stk. 2 skal derfor nødvendigvis fjernes fra lovforslaget.

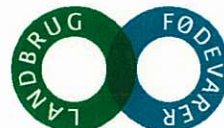
Generelt

Det kan i forbindelse med udvælgelseskriterierne i bl.a. § 18b og § 23d undre, at der ikke lægges vægt på samfunds- og miljømæssige kriterier, da det eksempelvis ud fra klima- og samfundsmæssige betragtninger vil være relevant, hvad den geotermiske energi/undergrunden anvendes til.

Endvidere skal vi til slut henlede opmærksomheden på, at der i forbindelse med udstedelser af tilladelser i nogle områder muligvis kan være konflikter mellem eksempelvis indvinding af geotermisk energi og lagring af CO₂.

Med venlig hilsen

Tine Garbers

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K
Att: Ann Christin Lia

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Vedr.: Høring af forslag til ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Landbrug & Fødevarer har modtaget ovennævnte i høring, jf. henvendelse fra Energistyrelsen den 25. november 2010 (j.nr. 1012/1496-0001).

Landbrug & Fødevarer har følgende kommentarer:

Vi noterer os, at der delvis er tale om implementering af EU-regler, herunder implementering af CCS-direktivet, og at hovedmålet er en revision af bestemmelserne om undergrundens anvendelse, tilladelse til efterforskning og indvinding af geotermisk energi, godkendelser af planer for råstoffer samt en række justeringer og lovtekniske præciseringer.

Implementering af CCS-direktivet

Landbrug & Fødevarer lægger stor vægt på, at EU-direktivet giver de enkelte medlemslande mulighed for selv at beslutte, om man vil tillade lagring af CO₂ på dets område. Vi er også tilfredse med, at Danmark ikke tidligere har tilladt deponering af affald i Danmarks undergrund i henhold til undergrundsloven.

Det er Landbrug & Fødevarer klare holdning, at den danske praksis skal fortsætte, og at vi ikke, hverken på kort eller langt sigt skal tillade deponering, herunder lagring af CO₂, i den danske undergrund under landjorden. Vi skal derfor kraftig anbefale, at muligheden for lagring af CO₂ under landjorden ikke gennemføres i Danmark. Landbrug & Fødevarer har tre hovedargumenter for dette.

For det første finder vi, at lagring af CO₂ i undergrunden er i strid med intentionen om at frigøre Danmark for fossile brændsler ved at omlægge energiforsyning til at være baseret på vedvarende energikilder. Det er efter vores opfattelse ikke en holdbar løsning hverken energi- eller klimamæssigt. Lagring af CO₂ vil give en fortsat stor import af fossile brændsler og dermed en betydelig CO₂-udledning, og det er ikke i tråd med de energi- og klimapolitiske målsætninger i Danmark. Endvidere vil det – alt andet lige – forsinke udbygningen med vedvarende energi. Det finder Landbrug & Fødevarer meget uheldigt, idet vi allerede har en meget stor ekspertise og fremskudt position i Danmark i forhold til vedvarende energiteknologier og anvendelse af vedvarende energi. En position som Landbrug & Fødevarer finder, det er vigtigt at fastholde og udbygge. Både ud fra et energiforsynings-perspektiv og ud fra de klimapolitiske mål. Endvidere vil en hurtig og markant udbygning med vedvarende energi kunne bidrage til en yderligere udvikling af avancerede vedvarende energiteknologier og hermed vækst, eksport og beskæftigelse.

For det andet finder vi – og det er yderst bekymrende - at de potentielle sikkerheds- og sundhedsmæssige konsekvenser ved lagring af CO₂ slet ikke er undersøgt tilbundsgående og lovforslaget

Landbrug & Fødevarer repræsenterer landbruget og fødevarerhvervet i Danmark. Organisationen er resultatet af en fusion mellem *Landbrugsrådet*, *Danske Slagterier*, *Dansk Svineproduktion*, *Dansk Landbrug* med *Dansk Landbrugs Medier* og *Dansk Landbrugsrådgivning*, samt væsentlige dele af *Mejeriforeningens* aktiviteter.

Landbrug & Fødevarer repræsenterer Danmarks største kompetenceklynge med 150.000 beskæftigede og en samlet eksport på mere end 100 mia. kr. årligt.

lægger, efter Landbrug & Fødevarers vurdering, slet ikke tilstrækkeligt op til at få disse forhold undersøgt. Landbrug & Fødevarer må derfor klar tage afstand fra ideen om at lagre CO₂ under landområder, herunder under beboede områder. Hele debatten om en eventuel lagring af CO₂ i Nordjylland har tydeligt vist, at den lokale befolkning er meget utryg ved en sådan lagring, og det kan undre Landbrug & Fødevarer, at der ikke er større fokus på de sikkerheds- og sundhedsmæssige effekter. Det gælder både for den befolkning, der bor ovenpå et CCS-lager, og for plante og dyrelivet, og hermed også for landbruget, der skal leve af blandt andet jorden og derfor skal være sikker på, at muligheden for at dyrke deres bedrift på en miljømæssig og økonomisk forsvarligt måde på både kort og langt sigt ikke tager skade.

En eventuel beslutning fra politisk hold om at lagre CO₂ i den danske undergrund bør derfor under alle omstændigheder afvente langt mere dybgående analyser af de potentielle sikkerheds- og sundhedsmæssige risici ved en sådan unaturligt og stor indgreb i naturen.

Landbrug & Fødevarer ser dog, at der kan være nogle samfundsmæssige perspektiver i at overveje muligheden for at lagre CO₂ i de "tomme lommer" i Nordsøen under forudsætning af, at de sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold også her bliver undersøgt til bunds, før der tages endelig stilling.

For det tredje finder Landbrug & Fødevarer, at de økonomiske og retssikkerhedsmæssige forhold ved lagring af CO₂ er alt for svagt formuleret i lovforslaget. Det gælder både i relation til den økonomiske kompensation og erstatningsansvaret i tilfælde af skader på personer, erhvervsmæssige bygninger, boliger og miljø. Både i relation til potentielle forundersøgelser og i relation til varig oplagring af CO₂ i undergrunden. Hertil kommer den eventuelle værdiforringelse af jord og ejendom i områder, hvor der er lagret CO₂ eller påtænkes at lagre CO₂.

Konkret finder vi i forhold til ovennævnte, at formuleringerne i § 23 a til u er alt for vage og upræcise både med hensyn til de økonomiske som juridiske forhold, og rejser en række uafklarede spørgsmål i forhold til såvel rettighedshaver, den konkrete operatør som til de personer, der bor i et område, hvor der lagres CO₂.

Efterforskning og indvinding af geotermisk energi

Landbrug & Fødevarer finder, at der kan være et betydeligt potentiale i udvinding af geotermisk energi, og at denne klimavenlige og forureningsfrie energiform bør fremmes, hvis det kan ske på en costeffektiv måde. Landbrug & Fødevarer kan derfor støtte, at regelsættet for efterforskning og indvinding af geotermisk energi præciseres, herunder rammerne for meddelelse af tilladelse til udnyttelse af geotermisk energi tydeliggøres, og at principperne for tildeling af tilladelser, tilladelsernes varighed og vilkår herfor præciseres, samt at der sikres en øget offentlighed og gennemsigtighed i tildelingsprocessen.

Landbrug & Fødevarer finder dog, at der mangler mere præcise regler for hvordan lodsejere, der lægger jord til indvindingsanlæg, skal behandles såvel økonomisk som retssikkerhedsmæssigt. Landbrug & Fødevarer vil gerne vende tilbage med mere konkrete forslag til dette.

Prioritering af anvendelse af undergrunden og samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg

Ud fra en vurdering af samfundets langsigtede behov, vil det efter Landbrug & Fødevarers vurdering, være relevant, at staten kan prioritere, hvilken anvendelse af undergrunden, der skal nyde fortrin (olie- og gasindvinding, saltindvinding og indvinding af geotermisk energi etc.), således at tilde-

ling af tilladelser ikke alene sker efter "først-til-mølle"-princippet. Anvendelsen af undergrunden bør ske efter samfundets langsigtede behov, og hvad der er miljø- og økonomisk optimalt. I lyset af dette og det forhold, at der må formodes at blive en større konkurrence om undergrundens råstoffer i fremtiden, finder Landbrug & Fødevarer det fornuftigt, at der indføres en hjemmel til at afslå at behandle uopfordrede nye ansøgninger om tilladelse til efterforskning og indvinding af råstoffer samt til at reservere bestemte arealer til konkrete formål.

Landbrug & Fødevarer kan også støtte bestemmelserne om en øget samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Landbrug og Fødevarer finder ikke, at de økonomiske og administrative konsekvenser for såvel det offentlige som for erhvervslivet er tilstrækkeligt belyst i lovforslaget, og formuleringerne i lovforslagets bemærkninger om, at det vurderes, at lovforslaget ikke har hverken økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet, finder vi misvisende, idet der, som det fremgår af ovennævnte bemærkninger, potentielt kan være især store økonomiske konsekvenser for erhvervslivet ved fx lagring af CO₂.

Landbrug & Fødevarer vil gerne forbeholde sig muligheden for at vende tilbage med yderligere kommentarer, hvis vi skønner, det vil være nødvendigt.

Med venlig hilsen

Jens Astrup Madsen

D 33 39 42 22
M 27 24 57 22
E ja@lf.dk

Energistyrelsen
Energiindvinding
Amaliegade 44
1256 København K

Att.: ens@ens.dk
cc: acl@ens.dk

Ref.: OSJ/kavi/14190
Dato: 15. december 2010
Side: 1/5

FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF LOV OM ANVENDELSE AF DANMARKS UNDERGRUND

Med e-mail dateret 25. november 2010 har Energistyrelsen fremsendt høringsbrev med udkast til lovforslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund. Maersk Oil vil gerne komme med følgende kommentarer til denne høring:

§ 16

Det er i lovforslagets § 16, stk. 1, 4 og 5 foreslået at ændre den hidtidige formulering af loven fra "mod betaling at stille til rådighed" til at anvende ordene "bruge" eller "brug af anlæg".

Ansvar for driften af faste offshoreanlæg ligger hos operatøren af anlægget. Ordet "bruge" skaber usikkerhed i forhold til, om tredjeparter kan forlange at få fysisk adgang til eksisterende anlæg og anvende disse uden, at operatøren gives mulighed for effektiv kontrol hermed. Dette ville i givet fald være uhenigtsmæssigt henset til operatørens driftsansvar og det tilhørende ansvar for at opfylde de sikkerheds- og sundhedsmæssige forpligtelser, der følger af lovgivningen.

Formuleringen "mod betaling stille til rådighed" er desuden også anvendt konsekvent i naturgasforsyningslovens tilsvarende bestemmelser om tredjepartsadgang til transmissionsnet og i de tilhørende bekendtgørelser.

Det foreslås på den baggrund at fastholde lovens hidtidige ordlyd, samt at tilføje ordet "rimelig", således at "anlæg mod rimelig betaling kan stilles til rådighed". Herefter harmonerer lovens tekst bedre med bemærkningerne, hvori det omtales, at ejere af anlæg skal have en "rimelig fortjeneste" ved andres anvendelse af anlægget under hensyn til den økonomiske risiko, som ejeren af anlægget har løbet ved etablering heraf.

I vurderingen af en rimelig fortjeneste bør der ligeledes tages hensyn til en eventuel forøget teknisk risiko. F.eks. kan en anden rettighedshavers (tredjeparts) anvendelse af anlæg medføre en øget kompleksitet i anlæggets indretning med heraf følgende risiko for driftsnedbrud.

Under alle omstændigheder bør det præciseres i bemærkningerne, at andre rettighedshavers adgang til "brug" af eksisterende anlæg ikke må hindre eller

begrænse operatørens kontrol med tredjeparters fysiske adgang til anlægget og dermed til at varetage sit driftsansvar i henhold til lovgivningen. Tredjeparters fysiske adgang til anlægget bør således i praksis være begrænset til varslat inspektion og auditering.

For så vidt angår lovforslagets § 16, stk. 1, sidste pkt., bør det præciseres i bemærkningerne, at der for så vidt angår "planlagte brugeres planlagte anvendelse" også skal tages hensyn til allerede igangværende forhandlinger og ikke alene indgåede bindende aftaler.

Der bør i bemærkningerne ligeledes præciseres, at tredjepartsadgang ikke skal påvirke adgangen for en operatør/ejer til at sælge eller lukke anlæg.

Af lovforslagets § 16 stk. 3 fremgår det, at aftaler om forhold omhandlet i stk. 1 og 2 skal indsendes til klima- og energiministeren. Derudover følger det af stk. 4, at klima- og energiministeren kan kræve, at parterne meddeler de oplysninger, som er nødvendige for fastsættelse af vilkår.

Sådanne aftaler og oplysninger vil indeholde fortrolig information, som ikke er egnet til offentliggørelse eller videregivelse. Da de foreslåede bestemmelser, som det fremgår af lovforslagets bemærkninger, alene er en præcisering af den nuværende lovs § 26, bør aftaler indsendt og oplysninger meddelt i henhold til § 16 være undergivet tavshedspligt svarende til § 26, stk. 4.

§§ 23-23 d Generelt

Lovforslagets nuværende ordlyd i § 23-23 d tilsigter at opbygge et fælles system for opnåelse af tilladelse til at anvende undergrunden til lagring (af f.eks. gas eller CO₂) eller til andre formål end indvinding.

Mærsk Olie og Gas A/S undersøger for øjeblikket mulighederne for at injicere CO₂ i eksisterende danske olieletter for at forbedre kulbrinteindvindingen herfra. Denne teknik er omtalt i lovforslagets almindelige bemærkninger afsnit 2.1.

På baggrund af lovforslaget er det uklart hvorvidt en ansøgning om tilladelse til forbedret kulbrinteindvinding kombineret med geologisk lagring af CO₂ (herefter EOR MED CO₂ LAGRING) skal behandles efter undergrundslovens § 10 eller efter bestemmelserne i § 23-§ 23 d.

Lovforslaget gennemfører Direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 (CCS Direktivet). CCS Direktivet undtager udtrykkeligt forbedret kulbrinteindvinding (EOR) fra sit anvendelsesområde, jf. direktivets betragtning 20. Det anføres dog heri at direktivets bestemmelser om miljøsikker lagring af CO₂ bør finde anvendelse, hvis EOR finder sted i kombination med lagring af CO₂. CCS Direktivets bestemmelser om miljøsikker lagring er gennemført i lovforslagets kapitel 6 a, der indeholder de særlige bestemmelser om geologisk lagring.

I overensstemmelse hermed bør ansøgninger om EOR MED CO₂ LAGRING skulle behandles efter undergrundslovens § 10 i kombination med bestemmelserne om geologisk lagring i lovforslagets kapitel 6a og eventuelt i kombination med forelægelse for Folketingets Enerkipolitiske Udvalg.

Dertil kommer at anvendelse af § 10 til ansøgninger om tilladelse til EOR MED CO₂ LAGRING synes mest hensigtsmæssigt af følgende grunde;

- typisk vil der være tale om en aktivitet som tilknyttes et producerende oliefelt med en eneretsbevillingshaver hvorfor det må vurderes uhensigtsmæssigt at introducere en udbudsrunde som fastsat i § 23 c. Betragtning 20 i CCS Direktivet refererer desuden ikke til artikel 6 og 21 angående udbud og tredjepartsadgang.
- ofte vil der være et produktionsdikeret optimalt tidspunkt for påbegyndelse af EOR MED CO₂ LAGRING, hvilket ikke nødvendigvis er samstemmende med tidspunktet for de procedurer som foreslås i § 23 c, samt
- der varetages allerede en række udbudshensyn for EOR MED CO₂ LAGRING ved den konkurrence der finder sted på tildelingstidspunktet for en indvindingstilladelse.

Der henstilles til at det for klarheds skyld præciseres i lovforslagets bemærkninger, efter hvilke bestemmelser ansøgninger om EOR MED CO₂ LAGRING skal behandles.

Såfremt en ansøgning om EOR MED CO₂ LAGRING mod forventning ikke er tiltænkt behandling efter undergrundslovens § 10 bør der i lovforslagets § 23, § 23 c samt § 23 d fastslås, at der gives prioritet til indehaveren af en indvindingstilladelse til det pågældende område/lagerkompleks.

§ 23

CCS Direktivet regulerer ikke geologisk lagring af CO₂ såfremt den injicerede mængde er mindre end 100 kilotons CO₂ og såfremt formålet med en sådan injektion er vidensopbygning eller afprøvning af nye teknikker, processer eller produktioner, jf. Direktivets artikel 2, stk. 2. Det bør præciseres i bemærkningerne at denne type demonstrationsprojekter skal behandles efter undergrundslovens § 10 og ikke er omfattet af bestemmelserne om geologisk lagring i lovforslagets kapitel 6a.

§ 23 b

I stk. 2 refereres der til risiko for udsivning fra en lagringslokalitet. Dette synes ikke at være i overensstemmelse med § 23 e, stk. 2, idet der i denne bestemmelse fastlægges, at udsivning skal forstås som frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset. Sidstnævnte er i overensstemmelse med CCS Direktivets ordlyd.

For at undgå uoverensstemmelser bør der således i stk. 2 præciseres, at der er tale om en plan for udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, som medfører risiko for udsivning fra et lagringskompleks.

§ 23 d

Såfremt en ansøgning om etablering af EOR MED CO₂ LAGRING skal behandles efter § 23-§ 23 d, synes det uhensigtsmæssigt at klima- og energiministeren har adgang til at fastsætte en sammensætning af grupper af virksomheder der i forening meddeles tilladelser. Dette skal ses i lyset af kommentarerne ovenfor, hvor det fremhæves at EOR MED CO₂ LAGRING typisk skal forenes med indvinding som foretages af allerede etablerede produktionsfælleskaber.

§ 23 e

I forhold til definitionen af geologisk lagring af CO₂, bør det præciseres at CO₂-strømmen betragtes som geologisk lagret umiddelbart efter injektion. Dette vil tage højde for, at man i forbindelse med EOR MED CO₂ LAGRING, først vil inji-

cere CO₂ ind i lagerfaciliteten og derefter i forbindelse med produktion af olien, vil udskille den delmængde af den injicerede CO₂ som er gået i forbindelse med olien. Den med olien producerede CO₂ vil befinde sig i et lukket system og vil blive udskilt fra produktionen og efterfølgende reinjiceret i lagerfaciliteten igen. Når processen finder sted i et lukket system uden mulighed for udslip af den injicerede CO₂ bør den injicerede CO₂ betragtes som lagret på tidspunktet for første injektion. Det bør i den forbindelse betænkes, at muligheden for optjening af ETS kvoter knytter sig til lagringstidspunktet og at det er af afgørende betydning i et CO₂ lagringsprojekt at der løbende (i takt med CO₂ injektionen) genereres ETS kvoter. Opnås der ikke denne tidsmæssige sammenhæng er det overvejende sandsynligt, at CCS kombineret med EOR umuliggøres.

§ 23 i

I stk. 1 refereres der til risiko for udsivning fra en lagringslokalitet. Dette synes ikke at være i overensstemmelse med § 23 e, stk. 2, idet der i denne bestemmelse fastlægges, at udsivning skal forstås som frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset. Sidstnævnte er i overensstemmelse med CCS Direktivets ordlyd.

For at undgå uoverensstemmelser bør der således i stk. 1 præciseres, at der er tale om underretning i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, som medfører risiko for udsivning fra et lagringskompleks.

§ 23 j

Efter § 23 j kan lukning af en CO₂-lagringslokalitet kun ske efter klima- og energiministerens godkendelse. Imidlertid fremgår det af stk. 2 at en lagringslokalitet lukkes såfremt én af tre betingelser er opfyldt. Sidstnævnte er de samme betingelser for lukning som fremgår af CCS Direktivet.

Der synes med den foreslåede formulering at blive skabt en vis usikkerhed om hvorvidt en lukning efter f.eks. stk. 2 nr. 1 kan finde sted, uden en yderligere godkendelse fra klima- og energiministeren i henhold til stk.1.

Med henblik på at skabe klarhed over en bevillingshavers forpligtelser bør det i overensstemmelse med CCS Direktivet præciseres, at opfyldelse af én af de tre betingelser i stk. 2 er tilstrækkeligt til at lukke lagerlokaliteten og at der i et sådan tilfælde ikke er behov for en yderligere godkendelse fra klima- og energiministeren.

§ 23 l

Med henblik på at skabe forudsigelighed for en bevillingshaver, som typisk har foretaget betydelige investeringer i lagerfaciliteter, bør bevillingshaveren gives samme "afhjælpningsret" som kendes fra den nuværende § 30 stk. 2 før en lagringstilladelse tilbagekaldes.

§ 23 m

Ligeledes med henblik på at skabe forudsigelighed for en bevillingshaver som risikerer at få en tilladelse tilbagekaldt, bør der indføres en tidsbegrænsning på den periode som klima- og energiministeren kan anvende til at udstede en ny CO₂-lagringstilladelse. Det foreslås, at CO₂ lagringslokaliteten lukkes, såfremt der ikke udstedes en ny tilladelse indenfor en sådan tidsperiode. Tidsperioden kunne f.eks. være 1-2 år. Lovforslagets nuværende ordlyd pålægger den tidligere rettighedshaver at betale for omkostninger forbundet med overtagelsen af ansvaret for lagerlokaliteten, og synes ikke at tids- eller beløbsbegrænse den tidligere rettighedshavers ansvar. I et tilfælde hvor rettighedshaveren har fået inddraget sin tilladelse, bør det tages i betragtning at denne allerede er

påført betragtelige tab fra de foretagne, men tabte investeringer. Et tids- og beløbsubegrænset ansvar for omkostninger, indtil klima- og energiministeren enten udsteder en ny tilladelse eller vælger at lukke CO₂-lagringslokaliteten, påfører en stor usikkerhed for en potentiel rettighedshaver.

§ 23 n

I bemærkningerne til § 23 n bør det præciseres at CO₂en skal forblive permanent lagret i CO₂-lagringskomplekset jf. bemærkningerne ovenfor til § 23 b og § 23 i.

§ 23 p

Udtrykket *finansiel sikkerhedsstillelse eller tilsvarende* bør bruges gennem hele stk.1.

§ 23 s

I forhold til adgangen for en rettighedshaver til at nægte en potentiel bruger adgang bør der, som beskrevet overfor i afsnit **§§ 23-23 d Generelt**, tages højde for situationen ved EOR MED CO₂ LAGRING, hvor lagring af CO₂ finder sted i forbindelse med en eksisterende indvindingslicens. I et sådan tilfælde vil det være indvindingen af kulbrinter som dikterer den optimale CO₂ mængde der skal injiceres, samt i hvilket tempo dette skal finde sted. Tredjepartsadgang med injektion af yderligere volumener kan reducere effektiviteten af disse tiltag, hvorfor en rettighedshaver til EOR CO₂ operationer i forbindelse med en indvindingslicens bør tildeles adgang til give afslag til ansøgninger til tredjepartsadgang, såfremt dette vil påvirke effektiviteten af den planlagte EOR MED CO₂ LAGRING.

Med venlig hilsen

Ole Sidelmann Jørgensen
Ole.Sidelmann@maerskoil.com
+45/3363 4097

Ann Christin Lia

Fra: Bruno COURME [bruno.courme@total.com]
Sendt: 15. december 2010 10:21
Til: Energistyrelsens officielle postkasse
Cc: Ann Christin Lia; Tania FREEK; Sylvie DUFLOT; Jean-Pierre MARET
Emne: TR: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)
Vedhæftede filer: Høringsliste I.pdf; Bilag 2 - CCS-direktivet publiceret 05-06-2009.pdf; Forslag til ændring af undergrundsloven_ekstern høring_241110.pdf; Høringsbrev 25112010.pdf; Consultation 25112010.pdf

Good morning,

We do not have any comments to the draft Bill on amendment of the Act on the Use of the Danish Subsoil (the Subsoil Act) Best regards,

Bruno COURME

TOTAL

Fixe +33 (0) 1 47 44 31 52

Mob +33 (0) 6 25 86 52 37

This e-mail and any attachments are intended for the person or entity to whom it is addressed and may contain confidential or privileged information. If you are not the addressee, any disclosure, reproduction, copying, distribution, or use of this communication is strictly prohibited. If you are not the intended recipient or person responsible for delivering this message to the named addressee, please notify us immediately and delete this e-mail.

-----Message d'origine-----

De : Ann Christin Lia [mailto:acl@ENS.DK] Envoyé : jeudi 25 novembre 2010 17:22 À : Ann Christin Lia Cc : Birgitta Jacobsen; Lene Dalsgaard; Søren Frederiksen; Jens-Birger Christophersen; Rolf Kallesøe; Steffen Bjørn Olsen; Camilla Brovang; Steffensen, Marianne Foldberg; Gurli Bonde; Hans Erik Christensen Objet : Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Vedhæftet fremsendes forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven) samt høringsbrev af 24. november 2010.

Bemærkninger til lovforslaget bedes sendt til ens@ens.dk med kopi til acl@ens.dk senest onsdag den 15. december 2010 kl. 12:00.

Please find attached draft Bill on amendment of the Act on the Use of the Danish Subsoil (the Subsoil Act) and letter dated 24th November 2010. Please note that the draft Bill is in Danish.

Please send your comments to the draft Bill to the Danish Energy Agency on ens@ens.dk with copy to acl@ens.dk no later than Wednesday 15th December 2010 at 12:00 hrs.

Med venlig hilsen / Yours sincerely,

Ann Christin Lia
Fuldmægtig
Energiindvinding
Direkte tlf.: 3392 6731
E-post: acl@ens.dk

Klima- og Energiministeriet

Energistyrelsen

Amaliegade 44, 1256 København K

Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Ann Christin Lia

Fra: Flemming Andersen [FLA@VEKS.DK]
Sendt: 6. december 2010 13:08
Til: Energistyrelsens officielle postkasse
Cc: Ann Christin Lia
Emne: SV: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Til Energistyrelsen

VEKS har ingen bemærkninger til det fremsendte lovforslag

Med venlig hilsen
Flemming Andersen
Teknisk direktør

VEKS
Roskildevej 175, 2620 Albertslund
T 43 66 03 66 D 43 66 03 15
WWW.VEKS.DK

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Ann Christin Lia [mailto:acl@ENS.DK]
Sendt: 25. november 2010 17:22
Til: Ann Christin Lia

Cc: Birgitta Jacobsen; Lene Dalsgaard; Søren Frederiksen; Jens-Birger Christophersen; Rolf Kallesøe; Steffen Bjørn Olsen; Camilla Brovang; Steffensen, Marianne Foldberg; Gurli Bonde; Hans Erik Christensen
Emne: Høring af forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Vedhæftet fremsendes forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven) samt høringsbrev af 24. november 2010.

Bemærkninger til lovforslaget bedes sendt til ens@ens.dk med kopi til acl@ens.dk senest onsdag den 15. december 2010 kl. 12:00.

Please find attached draft Bill on amendment of the Act on the Use of the Danish Subsoil (the Subsoil Act) and letter dated 24th November 2010. Please note that the draft Bill is in Danish.

Please send your comments to the draft Bill to the Danish Energy Agency on ens@ens.dk with copy to acl@ens.dk no later than Wednesday 15th December 2010 at 12:00 hrs.

Med venlig hilsen / Yours sincerely,

Ann Christin Lia
Fuldmægtig
Energiindvinding
Direkte tlf.: 3392 6731
E-post: acl@ens.dk

Klima- og Energiministeriet

Energistyrelsen

Amaliegade 44, 1256 København K

Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

NOAH Friends of the Earth Denmark

15. december 2010

HØRINGSSVAR

Miljøbevægelsen NOAH
Friends of the Earth Denmark
Nørrebrogade 39, 1
DK-2200 København N
Tlf. 35 36 12 12
noah@noah.dk
www.noah.dk

NOAHs kommentarer til høring af

Forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund (undergrundsloven)

Overordnede indvendinger mod lovforslaget

a. Lovforslaget bør suppleres med en tekst, der tydeliggør, at det overordnede formål er at understøtte opfyldelsen af Danmarks klima- og energipolitiske målsætninger, samt en global bæredygtig udvikling. Tilladelse til CO₂-lagring skal ikke finde sted, med mindre det er en erklæret del af Danmarks klima- og energipolitik.

b. Lovforslagets implementering af CCS-direktivet kan føre til brud på det ellers i dansk miljøpolitik grundfæstede princip om ikke at bruge undergrunden til deponering af affald, og om at forurening bør bekæmpes ved kilden (udfasning af af kul frem for at øge brugen via CCS). For at forhindre brud på den nugældende politik, bør CCS og CO₂-lagring så vidt muligt fravælges i forbindelse med en prioritering.

c. Forslaget er alt for lempeligt i forhold til at lade den danske stat overtage ansvaret for uheldsramte og lukkede CO₂-lossepladser. NOAH mener ikke, at staten skal fungere som forsikringsselskab for rettighedshavere eller operatører og derigennem pådrage de nuværende skatteborgere eller kommende generationer et økonomisk ansvar for et eventuelt CO₂-lager. Rettighedshaveren skal ikke kunne slippe ud af sit ansvar tidligere end minimumsperioden på 20 år, som CCS-direktivet stipulerer i Artikel 18. Tværtimod bør ansvarsperioden efter forsegling som minimum forlænges til 40 år.

d. Lovforslaget skal stille krav om udarbejdelse af en beredskabsplan for bebyggelser, der ligger over et eventuelt CO₂-lager.

Formålet med lovforslaget er bl.a. 1) At implementere EU's CCS-direktiv (2009/31/EF) om geologisk lagring af CO₂, 2) Indføre bestemmelser om geotermisk energi, 3) Sikre, at der kan ske en prioritering af anvendelsen af undergrunden, 4) Give ministeren mulighed for at påbyde samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg, samt 5) Revidere bestemmelser vedr. godkendelse af planer for indvinding af råstoffer.

NOAH Friends of the Earth Denmark er det danske medlem af verdens største netværk af miljøorganisationer, Friends of the Earth International, www.foei.org, der forbinder organisationer i 77 lande. I Europa er 30 grupper forbundet i Friends of the Earth Europe. www.foreurope.org.

Indledning

Efter NOAHs mening mangler lovforslaget at relatere sig til de overordnede klima- og energipolitiske målsætninger, hvis realisering Undergrundsloven er en central del af, og som bør understøttes frem for modarbejdes. Der tænkes her på opfyldelse af Danmarks Kyotomålsætning, Danmarks kommende andel af EU's interne byrdefordeling ved en 20/30 % overordnet reduktionsmålsætning samt regeringens og Folketingets udtalte ønske om, at gøre Danmark fossilfri senest omkring år 2050. Lovforslaget bør derfor suppleres med en tekst, der tydeliggør, at det overordnede formål er at understøtte opfyldelsen af Danmarks klima- og energipolitiske målsætninger, samt en global bæredygtig udvikling.

Vi hilser derfor specielt lovforslagets etablering af en ramme for godkendelse af geotermiske anlæg samt muligheden for samtidig at kunne prioritere geotermi velkommen.

Med de nævnte manglende relationer til de overordnede klima- og energipolitiske målsætninger in mente, frygter vi imidlertid, at prioriteringsmuligheden lige såvel kan bruges til at fremme CO₂-lagring og tilladelser til ny olie-gas indvinding som til udnyttelse af Danmarks geotermiske potentiale i energisektoren.

Geotermi anvendt i de områder, der i dag forsynes med fjernvarme fra centrale (kulfyrede) kraftværker, vil kunne indgå positivt i et nyt fleksibelt energiforsyningssystem, og muliggøre en lukning af disse værker. Dermed vil geotermi effektivt kunne bidrage til, at de overordnede klima- og energipolitiske målsætninger opfyldes.

CO₂-lagring vil derimod være en del af et teknologikompleks (CCS), der fastholder og udbygger afhængigheden af fossile brændsler i strid med Folketingets vedtagne målsætning om det modsatte.

Det er derfor NOAHs opfattelse, at geotermi skal have første prioritet, i forhold til én eventuel lagring af CO₂ og indvinding af olie og gas. Frem for at blive intensiveret gennem nye indvindingstilladelser bør indvinding af olie og gas aftrappes i takt med omstillingen til en energiforsyning uden fossile brændsler. Problemet med manglende henvisning til de overordnede klima- og energipolitiske målsætninger illustrerer, at der er et stort behov for en dansk klimalov.

En sådan lov skal som foreslået af NOAH indeholde klare målsætninger for den reduktionsvej, der skal følges frem mod et fossilfrit Danmark og med beskrivelse af en række programmer, som skal fastholde processen inden for de forskellige sektorer. En klimalov skal også foreskrive, at anden lovgivning (fx undergrundsloven) skal understøtte klimalovens målsætninger.¹

¹ <http://www.klima-sos.dk/Udkast-til-Klimalov-NOAH-26-3-2010-endelig.pdf> og http://www.klima-sos.dk/Notat_vedr_reduktioner_og_drivhusgasbudgetter.pdf

NOAHs konkrete kommentarer til

Forslag om ændring af undergrundsloven med tilhørende bemærkninger

Vi benytter flg. nomenklatur:

Lovforslaget, fx § 23 b, stk.5.

Almindelige bemærkninger, fx AB 1

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, fx Til nr. 3

AB 2: "Danmark har [...] ikke tidligere tilladt deponering af affald i Danmarks undergrund i henhold til undergrundsloven."

Den holdning og praksis mener vi i NOAH, at Danmark skal fortsætte. At tillade CO₂-lagring vil være et klart brud herpå, og oven i købet et brud af enorme dimensioner. Lovforslaget understøtter en "end-of-pipe" løsning og bryder med det grundfæstede miljøpolitiske princip om at fjerne forureningen ved kilden (at udfase brugen af kul frem for at øge brugen af kul via CCS).

AB 2.1: Det nævnes, at der er interesse for lagring af CO₂ i Danmark. Men det er forkert at fremstille interessen som om danskerne støtter CCS. Det korrekte ville være at skrive, at det svenskejede energiselskab Vattenfall har vist interesse for CO₂-lagring og indsendt en ansøgning om tilladelse til at anvende den danske undergrund til lagring af CO₂. Med til billedet hører, at der faktisk er stor bekymring og modstand mod CO₂-lagring blandt borgerne i Jammerbugt Kommune, der har organiseret sig i Foreningen Nej til CO₂-lagring.

Som miljøminister (dengang ressortminister for CCS) lovede Connie Hedegaard at tage initiativ til en offentlig debat om CCS. Men den er aldrig blevet realiseret hverken af Connie Hedegaard eller Lykke Friis. Det er derfor helt ubegrundet at hævde, at der (generelt) er interesse for CO₂-lagring i Danmark. Vi kræver den ensidige beskrivelse fjernet fra bemærkningerne.

AB 4: NOAH hilser muligheden for en prioritering af anvendelsen af undergrunden velkommen, forudsat dette sker med henvisning til at prioriteringen skal understøtte det politiske ønske om en udfasning af de fossile brændsler i den danske klima- og energipolitik. Af hensyn til at sikre optimal offentlighed og gennemsigtighed i beslutningsprocessen omkring prioritering af anvendelsen af den danske undergrund, kræver vi, at beslutning om prioritering først kan ske efter at beslutningsgrundlaget har været forelagt Folketingets Energipolitiske Udvalg med alle tilhørende dokumenter gjort fuldt tilgængelige for offentligheden.

AB 5: Forslaget om, at ministeren skal kunne påbyde samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg, skal ses på baggrund af et ønske om at øge udvindingen af olie og naturgas fra Nordsøen. Det rejser spørgsmålet om behovet for specielt at etablere et forbedret lovgrundlag for at udvinde yderligere fossile resurser fra Nordsøen. NOAH mener, at den nuværende lov kan tage hånd om tilladelser i forbindelse med de p.t. producerende felter, samt den allerede besluttede og sandsynliggjorte udbygning, der forventes at blive givet tilladelse til inden for de næste 5 år.

Klimavidenskaben fortæller os, at der globalt ikke er basis for at afbrænde de tilbageværende fossile resurser, idet dette vil overskride det globale CO₂-budget under 2 graders målsætningen. Danmarks resterende CO₂-budget under denne målsætning og en initial 7 % år for år reduktion er kun på i størrelsesordenen 650 Mt CO_{2eq}². De nuværende kendte oliereserver i Nordsøen³ er på 146 mio. m³, svarende til ca. 386 Mt CO₂. Naturgasreserven skønnes til 79 mia. Nm³ svarende til

² http://www.klima-sos.dk/Notat_vedr_reduktioner_og_drivhusgasbudgetter.pdf

³ Danmarks olie og gasproduktion 09 - og udnyttelse af undergrunden. Energistyrelsen
http://www.ens.dk/Documents/Netboghandel%20-%20publikationer/2010/Danmarks_olie_og_gasproduktion_09.pdf#page=72

ca. 177 Mt CO₂. Udledningen af CO₂ fra kul vil forudsat en lineær afvikling og udfasning til 2032 bidrage med omkring 176 Mt CO₂. Hertil skal lægges udledningen af andre drivhusgasser end CO₂ fra landbrug m.m. samt Danmarks andel af udledningerne fra international luft- og skibsfart. Tilsammen kommer brugen af kendte danske olie- og naturgasreserver i kombination med en udfasning af kul i energiforsyningen op på i størrelsesordenen 739 Mt CO₂ – altså langt mere end de 650 Mt CO_{2eq} der kan tillades, såfremt Danmark skal gøres fossilfrit i 2032 samt bidrage med et retfærdigt bidrag til reduktion af den globale udledning af klimagasser.

NOAH mener derfor ikke, at der er behov for at påbyde en samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg til øget udvinding af olie og naturgas, men at anlæggene skal afvikles i takt med, at det bliver uøkonomisk at fortsætte produktionen fra de nuværende felter.

AB 7: De økonomiske konsekvenser for det offentlige er i bemærkningerne til at overse. Det er en meget lemfældig omgang med begrebet økonomisk risiko. Private virksomheder kan lukke af mange grunde. De senere år har budt på mange forskellige pludselige kollaps af store selskaber, som blev regnet for at være solide (fx Enron og en række banker).

Spørgsmålet handler om, hvem der har det økonomiske ansvar for CO₂-lagrene på kort og langt sigt? IPCC skønner, at over 99 % af den lagrede CO₂ "med stor sandsynlighed" stadig vil være i lageret efter 100 år og at over 99 % af den lagrede CO₂ "med sandsynlighed" stadig vil være i lageret efter 1.000 år. På trods af denne vurdering vil der i praksis kunne opstå lækager, som skal være dækket økonomisk af den lageransvarlige. Lækager kan tænkes at forekomme som følge af jordskælv, kontakt til dybe borehuller eller uventede perforeringer i de strukturer over CO₂-lageret der forudsættes at afskærme den superkritiske CO₂ mod at bevæge sig op mod jordoverfladen eller havbunden.

Teknologiens historie byder på et utal af eksempler på, at "usandsynlige hændelser" indtraf alligevel. Klimaproblemernes tidshorizont og dermed lagrenes holdbarhed rækker langt ud over et traditionelt virksomhedsperspektiv og aktualiserer dermed spørgsmålet om det langsigtede ansvar for lagrenes vedligeholdelse, overvågning og dækning ved lækage.

Rettighedshaverne vil være økonomisk motiverede for at lade lageransvaret overgå til myndighederne hurtigst muligt eller så snart lagrene er fyldt op. Sker dette, er der risiko for at fremtidige generationer af skatteydere kommer til at betale for omkostninger af enhver art, der måtte opstå i tilknytning til lagrene.

Selv om sikkerhedsspørgsmålet og tidshorizonten formentlig også er af en anden karakter end ved lagring af radioaktivt affald fra atomkraftværker, så er det en fælles forudsætning for begge disse "store" teknologier (a-kraft og CCS), at samfund i fremtiden kan være stabile gennem hundreder af år på et teknisk højt niveau, med en viden og en økonomi, der kan sikre, at overvågning og evt. indgriben over for disse lagre kan finde sted, så mennesker ikke udsættes for alvorlig fare.

NOAH mener derfor, at operatøren foruden den foreslåede 30-års garanti for dækning af overvågningsomkostninger, løbende under deponeringsperioden og frem til ansvarsoverdragelsen, skal indbetale økonomiske garantier til den danske stat (Klimainvesteringsfond samt Klimainnovationsfond) svarende til mindst 20 % af den indtægt som et salg af den deponerede mængde CO₂ ville indbringe ved salg af CO₂-kvoterne på EU's CO₂-kvotemarked.

For Nordsøen, der udgør et højrisikoområde for deponering af CO₂ på grund af de hundredvis af nuværende og forhenværende borehuller samt en destabiliseret undergrund som følge af mange års oppumpning af olie og gas, bør en sikkerhedsstillelse på op til 50 % overvejes.

AB 9: Lovforslaget vurderes i bemærkningerne ikke at have økonomiske konsekvenser for erhvervslivet. NOAH er meget uenig i den vurdering. En dansk CO₂-losseplads vil primært skulle modtage CO₂ fra et eller flere danske kulfyrede kraftværker. Kulraftværker er i sig selv dyre, men med CCS vil de blive langt dyrere. De vil derfor af virksomhedsøkonomiske grunde være nødt til at køre døgnnet rundt for at kunne forrente sig. CCS-værker vil derfor typisk levere grundlast i et dansk energisystem og vil derfor blokere for en yderligere udbygning af vind, biomasse og andre VE-teknologier i det danske energisystem. CCS fortrænger med andre ord vedvarende energi fra et kommende energimarked, og det vil gå hårdt ud over vindmølleindustrien og andre VE-teknologier, som ellers kunne forventes at indgå i et kommende intelligent fleksibelt vedvarende energisystem.

Oven i de økonomiske konsekvenser for staten kan der blive tale om økonomiske konsekvenser for kommuner, der huser et CO₂-lager, hvis ikke det økonomiske ansvar for beredskab m.m. udtrykkeligt pålægges rettighedshaverne.

AB 11: Konsekvenser for borgerne – her omtales kun eventuelle administrative konsekvenser, der skønnes ikke-eksisterende.

Der burde foreligge en vurdering af de økonomiske konsekvenser for borgerne, idet man kan forvente betydelige forringelser af ejendomspriserne i det område, som et eventuelt CO₂-lager vil berøre. I det konkrete eksempel i Nordjylland vil de leve i mange års usikkerhed om, hvad det betyder, nu hvor Vattenfalls projekt er udskudt - måske til 2020.

AB 12: NOAH bestrider, at geologisk lagring af CO₂ kan have positive miljømæssige konsekvenser, sådan som det nævnes her. I Annekset anfører vi i kort form en række argumenter, som bl.a. omhandler negative miljømæssige konsekvenser i kulproducerende lande pga. øget forbrug af kul. Men klimamæssigt vil CCS også have en negativ virkning, idet selve løftet om og udsigten til at kunne etablere CCS vil betyde, at man vil blive ved med at opføre kulraftværker og prioritere vedvarende energisystemer lavere med den konsekvens, at det tilbageværende globale drivhusgasbudget opbruges, inden en betydelig del af kraftværker (og industrier) vil have installeret CCS. Selv når CCS er installeret, vil emissionerne til atmosfæren være ca. 30 % af emissionerne uden CCS.⁴

AB 15: Skemaet bør justeres, så det tager højde for de forhold vi har nævnt under AB 7-12

Vedrørende **Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser**

§ 23 og/eller § 23 d: NOAH mener, at loven eksplicit skal indeholde en bestemmelse om, at tilladelse til efterforskning eller lagring ikke kan gives, med mindre det er en vedtaget dansk klima- og energipolitik at anvende CCS.

⁴ Palle Bendsen og Kim Ejlersen: An assessment of cumulative CO₂ reductions from carbon capture and storage at coal fuelled plants in a carbon constrained world. 2010. http://ccs-info.dk/cumulative_co2.pdf

Til nr. 10 (§ 23):

Bemærkningerne lukker op for, at der kan meddeles tilladelse til mere end en form for aktivitet i en bestemt lokalitet, fx ved at begrænse tilladelser i dybden opadtil og nedadtil.

Ud fra forsigtighedsprincippet og risikoen for udslip fra kommende CO₂-lossepladser mener vi, at der ikke skal tillades en flersidig anvendelse af undergrunden – ikke mindst i Nordsøen med mange borehuller og en destabiliseret undergrund der mange steder synker som følge af udvindingen af olie og naturgas. Det vil udelukke Enhanced Oil Recovery - hvor injicering af CO₂ skal forøge olieproduktionen – men vi mener som anført ovenfor, at olieproduktionen bør aftrappes i takt med udtømningen af de tilbageværende reserver af olie og naturgas jf. Energistyrelsens fremskrivninger⁵.

Lagring af CO₂

For at lagring af CO₂ kunne give mening, skulle den foregå i et tempo og en takt, der fuldt ud matchede udledningen af CO₂ fra kilden. Lovforslaget omtaler ikke, hvordan det kunne sikres.

Hvis der er problemer med at lagre CO₂ fra en kilde, fx pga. af defekte pumper, ville det så betyde, at kilden (fx et kraftværk) skulle indstille produktionen eller ville det blive tilladt, at føre røggasstrømmen uden om CCS-anlægget?

Disse situationer tager lovforslaget ikke højde for.

Til nr. 11 og § 23 b, c og i

Lovforslaget bør eksplicit stille krav om udarbejdelse af en beredskabsplan i tilfælde af udsivende CO₂ for 1) bebyggelser, der ligger over et eventuelt CO₂-lager; 2) grundvandsforekomster.

Til nr. 11 og § 23 c 3 og stk. 2

Der er behov for mere åbenhed og mulighed for offentligheden til at kommentere og involvere sig i de overordnede beslutninger, der skal tages forud for beslutning om udbudsmateriale om, hvordan Danmarks undergrund må anvendes. NOAH frygter, at vidtgående beslutninger om Danmarks energifremtid (som f.eks. tilladelse til CO₂-lagring) risikerer at blive truffet af ministeren egenhændigt eller i et lukket udvalg. NOAH mener, at forslaget på dette sted er meget mangelfuldt i forhold til offentlighedens inddragelse tidligt i processen.

Forslaget lever fx ikke op til Århus-konventionens artikel 6, stk. 4, som lyder: "Hver part sørger for, at offentligheden inddrages tidligt i processen, mens alle muligheder stadig er åbne og effektiv offentlig deltagelse kan finde sted."

Århus-konventionens artikel 6 om "Offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter" og artikel 7 om "Offentlig deltagelse i planer, programmer og politikker vedrørende miljøet" skal netop sikre, at offentligheden inddrages tidligt i processen.

Til nr. 11 og § 23 j

Det foreslåede stk. 2, nr. 2 giver ifølge bemærkningerne operatøren mulighed for at anmode om lukning af et lager, før tilladelsens betingelser er opfyldt. Blandt de mulige begrundelser nævnes, "at forretningen bliver urentabel for operatøren på grund af mangel på adgang til CO₂, meget høje driftsomkostninger eller meget lave kvotepriser."

Dvs., at hvis Danmark får succes med at udfase de fossile brændsler, må lageret lukke – måske ikke så mærkeligt. Men det er igen en illustration af, at det rationelle valg må være, at lade klima- og

⁵ http://www.ens.dk/Documents/Netboghandel%20-%20publikationer/2010/Danmarks_olie_og_gasproduktion_09.pdf#page=72

energipolitikken, fx via en klimalov, bestemme, om CCS overhovedet skal tages i anvendelse. Det vil være spild af samfundsmæssige ressourcer at tillade etableringen af CCS og altså CO₂-lagring, hvis politikken er at gøre Danmark uafhængig af fossile brændsler.

'Meget høje driftsomkostninger eller meget lave kvotepriser' er heller ikke betryggende som argumenter. Vi har set kvotemarkedet kollapse, og der er ingen garanti for en fast høj kvotepris fremover.

Til nr. 11 og § 23 n og p

Forslaget er alt for lempeligt i forhold til at lade den danske stat overtage ansvaret for uheldsramte og lukkede CO₂-lossepladser.

"Den finansielle sikkerhedsstillelse kan etableres på forskellige måder. Som eksempler kan nævnes bankgaranti, forsikring, herunder at staten går ind som forsikrer og derved afløfter en del af ansvaret, fonde, m.v. "

Men hvis staten 'afløfter' ansvaret, så er det vel det samme som at sige, at der kan være økonomiske konsekvenser – for det offentlige?

NOAH mener ikke, at staten skal fungere som forsikringsselskab for rettighedshavere eller operatører og derigennem pådrage de nuværende skatteborgere eller kommende generationer et økonomisk ansvar for et eventuelt CO₂-lager. Rettighedshaveren skal ikke kunne slippe ud af sit ansvar tidligere end minimumsperioden på 20 år, som CCS-direktivet stipulerer i Artikel 18. Tværtimod bør ansvarsperioden efter forsegling som minimum forlænges til 40 år.

Til nr. 11 og § 23 q: Forslaget nævner, at rettighedshaveren ved overdragelsen skal stille et beløb svarende til 30 års overvågningsomkostninger til rådighed for staten. Men når IPCC taler om 100 år og 1000 år, virker det overilet, at staten allerede skal overtage omkostningerne efter kun 30 år.

Til nr. 14 og § 37 a, stk. 2 og 3: NOAH har ovenfor (§ 23 c) kritiseret, at forslaget er meget mangelfuldt i forhold til offentlighedens inddragelse tidligt i processen.

En mangelfuld inddragelse af offentligheden gør sig også gældende i § 37 a, som omtaler klageadgang, idet udvidet klageadgang kun er tildelt "enhver med væsentlig og individuel interesse".

Bemærkningerne til forslagets § 37 a, stk. 3 siger: "Klageadgangen for enhver med væsentlig og individuel interesse i afgørelsen er med den foreslåede bestemmelse udvidet til alle afgørelser og ikke kun miljømæssige afgørelser. Århus-konventionen er således fortsat opfyldt, idet der er tale om en udvidelse af klageadgangen."

NOAH kræver, at den udvidede klageadgang også gives til lokale eller landsdækkende natur-, miljø- og energiorganisationer og -foreninger.

ANNEKS

Principielle vurderinger vedr. CCS

NOAH finder, at der er en lang række argumenter imod CCS. De vigtigste er:

Miljøpolitik: CCS strider mod grundlæggende principper i miljøpolitikken om forebyggende indsats, om at indgreb mod forurening skal ske ved kilden, og om at forureneren skal betale. Principper som EU - og Danmark - i teorien tilslutter sig, men som EU – og hermed Danmark – ser bort fra ved at finansiere udvikling af CCS.

Klima: CCS er uegnet til at afhjælpe klimaproblemerne, fordi CCS ikke kan levere tilstrækkelige begrænsninger i udledningen af CO₂. Bidraget fra CCS vil komme alt for sent og være alt for dyrt. Mens man venter på, at CCS kommer til at fungere og bliver udbredt (tidligst 2030), vil kulkraftværkerne nå at udsende så store mængder CO₂, at den globale opvarmning vil løbe løbsk⁶.

Energisystemet: CCS binder os til en centraliseret og ufleksibel kulbaseret energiforsyning, som modvirker omstillingen til vedvarende energi⁷. CCS er meget dyrt og vil lægge beslag på offentlige og private midler, der ville være bedre brugt til at fremme energibesparelser og vedvarende energi. CCS forøger kraftværkernes energiforbrug med 25-40 %. Der er ingen garanti for, at den lagrede CO₂ ikke på et tidspunkt slipper ud i atmosfæren igen. Det bliver de kommende generationer, der må betale, hvis noget går galt.

Miljø: Kulminedrift har en negativ virkning på miljøet (kulslam, naturødelæggelser ved open pit og mountain top removal, udledning af metan), og CCS vil kræve brydning og transport af 25-40 % mere kul. Anvendelse af CCS i Danmark vil således have skadelige virkninger på miljøet langt uden for Danmarks økonomiske territorium.

Endelig er CCS ikke nødvendigt: I Danmarks tilfælde er der lavet en række forskellige scenarier⁸, der ikke involverer CCS, men som sandsynliggør, at Danmark kan blive uafhængig af fossile brændsler inden for en 20-40-årig periode.

Yderligere argumentation findes på <http://ccs-info.dk>

Kontakt:

Palle Bendsen tlf. 98 14 76 95 / 30 13 76 95

Kim Ejlersen tlf. 57 52 75 92

NOAH Energi og Klima

NOAH Friends of the Earth Denmark

Nørrebrogade 39, 1 tv.

2200 København N

⁶ Palle Bendsen og Kim Ejlersen: An assessment of cumulative CO₂ reductions from carbon capture and storage at coal fuelled plants in a carbon constrained world. NOAH, 2010. http://ccs-info.dk/cumulative_co2.pdf

⁷ Det er hyppigt blevet modsagt af tilhængere af CCS med argumenter om, at der er brug for alle teknologier. Men en mail fra Chris Davies, MEP, som var rapporteur på CCS-direktivet (og de facto lobbyist for ZEP), til den franske regerings permanente repræsentant løfter sløret for, at det ikke er sådan, man argumenterer på de indre linjer: "If we could be assured that the Presidency's proposals will deliver the 10-12 demonstration projects we might be open to exploring the suggestion about renewables made here, but that is still some way off." <http://www.corporateeurope.org/system/files/files/accessdocs/20081116-Davies-Leglise.pdf>

⁸ Vedvarende Energi, Greenpeace, IDA, NOAH (http://www.global-klima.org/Ressourcer/pdf-filer/Energiplan2050_scr.pdf) og senest Klimakommissionen.